

# AVUKATLIK KANUNU'NUN 56.MADDESİNİN V. ve VI. FIKRALARINDA SÖZÜ EDİLEN YETKİ BELGELERİ ÜZERİNE BAZI DÜŞÜNCELER

Doç. Dr. Süha TANRIVER\*

## I- GENEL OLARAK VEKÂLET

Genel çerçevesi itibarıyla vekâlet, temsil edilen kimse tarafından yapılan hukukî işlemde kaynaklanan temsil yetkisini; vekâletname ise, bir kimseye verilen temsil yetkisini ve bunun kapsamını belirten yazıyı ifade eder. Bu tanımlama dikkate alındığında, vekâletle kastedilenin “temsil yetkisi”; vekâletname ile kastedilenin ise, “temsil belgesi” olduğu söylenebilir. Vekâlet verilmesi, tek taraflı bir hukukî işlemidir; varması gerekli ve tek taraflı bir irade beyanı ile gerçekleştirilir ve kendisinden beklenen etkiyi meydana getirebilmesi için, muhataba yani vekil olarak görevlendirilmek istenen kişiye ulaşmış bulunması yeterlidir; ayrıca onun kabulüne ihtiyaç göstermez<sup>(1)</sup>. Vekil atanması, tek taraflı bir yetkilendirme olduğundan, vekil, bu sıfatı reddederek temsil yetkisini kazanmayı engelleyemez; onun yapabileceği tek şey, bu yetkiyi kullanmamaktan ibarettir<sup>(2)</sup>.

Vekâletin, genelde vekâlet sözleşmesi ile birlikte bulunması, her iki kavramın özdeş olduğunu göstermez; sadece takip edilen amaç ile kullanılan araç arasında yakın bir ilişki bulunduğunu gösterir<sup>(3)</sup>. Vekâlet ya da

---

\* AÜHF. Medenî Usul ve İcra ve İflâs Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.

(1) **Gauch, P./ Schlupe, W. R.:** Schweizerisches Obligationenrecht, Allgemeiner Teil, 6. Aufl., Zürich 1995, s. 260; **V. Tuhr, A./ Peter, H.:** Allgemeiner Teil des schweizerischen Obligationenrechts, Erster Band, 3. Aufl., Zürich 1979, s. 355; **Bucher, E.:** Schweizerisches Obligationenrecht. Allgemeiner Teil ohne Deliktsrecht, 2. Aufl., Zürich 1988, s.601 dn. 17; **Eren, F.:** Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. I, Gözden Geçirilmiş 4. B., İstanbul 1998, s. 404,; **Feyzioğlu, N.:** Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. I, İstanbul 1976, s. 386.

(2) **Bucher s. 601; Koziol, H./ Welsch, R.:** Grundriss des bürgerlichen Rechts, Band I, Allgemeiner Teil und Schuldrecht, 9. Aufl., Wien 1992, s. 168; **Oğuzman, K. /Öz, T.:** Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 1995, s. 160.

(2) **Esener, T.:** Mukayeseli Hukuk ve Hususiyle Türk-İsviçre Borçlar Hukuku Bakımından Salâhiyete Müstenit Temsil, Ankara 1961, s. 62.

temsil yetkisi verilmesi ile vekâlet sözleşmesi yapılması tümüyle birbirinden farklı şeylerdir<sup>(4)</sup>. Çünkü, ortada bir vekâlet sözleşmesi olmadan da vekâlet ilişkisi bulunabilir<sup>(5)</sup>. Kaldı ki; vekâlet ya da temsil yetkisi, vekâlet sözleşmesi ile birlikte verilmiş olsa bile, vekâlet sözleşmesinden tümüyle ayrı ve bağımsız bir kimliğe sahiptir; yani tümüyle soyut bir nitelik taşır<sup>(6)</sup>. Verilmiş olan vekâlet ister genel ister özel vekâlet olsun, vekil, özel surette yetkilendirilmedikçe belirli bazı işlemleri yapamaz. Özel yetki verilmesini gerektiren işlemlerin neler olduğu ise, esas itibarıyla, Borçlar Kanunu'nun 388'inci maddesi ile Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 63'üncü maddesinde gösterilmiştir. Bunların dışında, başka hukukî düzenlemelerde de belirli işlemler için özel yetki verilmesi gerektiğini öngören hükümler bulunmaktadır. Ayrıca, ilmî ve kazaî içtihatlarda da, vekilin, bazı işlemleri ancak kendisine özel yetki verilmesi kaydıyla yapabileceği yönünde genel bir kabul mevcuttur. İşaret edilen tüm bu hususları dikkate almak suretiyle, vekile özel yetki verilmesini gerektiren işlemleri, şu şekilde sıralamak mümkündür<sup>(7)</sup>:

1- Dava açmak. Verilen vekâletname, genel dava vekâletnamesi dışındaki bir genel vekâletname ise, vekilin, müvekkili adına dava açabilmesi için, bu konuda açıkça yetkilendirilmiş olması aranır; yoksa genel dava vekâletnamesi verilmiş olan vekilin, vekâlet veren adına dava açabilmesi için özel olarak yetkilendirilmiş bulunmasına ihtiyaç yoktur. Ancak, kendisine genel dava vekâletnamesi verilmiş olan kimsede (avukatta) vekâlet verenin şahsî haklarını dava yoluyla kullanmaya karar vermesi durumunda, onun adına, açıkça (ayrıca) yetki verilmedikçe bu bağlamda dava (örneğin, boşanma davası, babalık davası gibi) açamaz. Özel dava vekâletnamesi verilmiş olan vekil de, müvekkil adına, ancak vekâletnamede belirtilmiş olan işlemlerle sınırlı kalmak kaydıyla dava açabilir.

2- Taşınmazları devir ve temlik etmek ile aynî haklarla takyit etmek,

3- Bağışlamada bulunmak,

---

(4) **Tanrıver, S.:** Noterlik Açısından Vekâlet (Temsil), 2. B., Ankara 2001, s. 4 vd.

(5) **Künzle, R.:** Der direkte Anwendungsbereich des Stellvertretungsrechts, Bern und Stuttgart 1986, s. 50; **Fellmann, W.:** Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Das Obligationenrecht, Band IV, 2. Abteilung, 4. Teilband, Der enfache Auftrag, Art. 394-406 OR, Bern 1982, s. 86, 277; **Feyzioğlu s. 392; Eren s. 409.**

(6) **Künzle s. 51; Gauch/Schluop s. 261; Bucher s. 616; Esener s. 68; Oğuzman/Öz s. 158; Eren s. 409.**

(7) **Tanrıver s. 42-63.**

- 4- Kambiyo taahhüdünde bulunmak,
- 5- Sulh olmak,
- 6- Davadan feragat etmek,
- 7- Davayı kabul etmek,
- 8- İbra,
- 9- Tahkim sözleşmesi yapmak,
- 10- Teklif olunan yeminin kabulü ya da karşı tarafa reddi,
- 11- Mahkûmunbihi kabz (Ahzû kabz),
- 12- Haczin fekki,
- 13- Hâkimin reddi,
- 14- Başkasını tevkil (Alt vekâlet verme),
- 15- Anayasa Mahkemesinde dava açmak,
- 16- Mirasın reddi,
- 17- Hâkimlere karşı tazminat davası açmak,
- 18- Yargılamanın iadesi,
- 19- Davanın tamamen ıslahı,
- 20- Müvekkilin iflâsını istemek,
- 21- Konkordato teklif etmek veya konkordatoya muvafakat etmek,
- 22- Şahsî hakların kullanımı kararının icrası.

Özel yetki verilmesini gerektiren durumlarda, bu yetkinin açıkça verilmiş olması aranır; zımnen verildiği yönündeki iddiaya geçerlilik tanınmaz<sup>(8)</sup>. Bu bağlamda özenle vurgulanması gereken bir diğer husus da, vekâlet verenin, vekiline, özel yetkilerin bir kısmını veya tamamını vermesiyle, vekâletin genel veya özel olmasının herhangi bir ilişkisinin bulunmadığıdır<sup>(9)</sup>.

Vekâlet verilmesi, ilke olarak hiçbir şekle tâbi değildir; yazılı olarak verilebileceği gibi sözlü olarak da verilebilir<sup>(10)</sup>. Hatta, vekâlet yoluyla ger-

---

(8) Tandoğan, H.: Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, C. II, Ankara 1987, s. 398-399; Yavuz, C.: Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 5. B., İstanbul 1997, s. 586.

(9) Yılmaz, E.: Genel Vekâletname- Özel Vekâletname Ayrımı (TNBHD., 1995/86, s. 12-18), s. 14; Tanrıver s.18-19.

(10) V. Tuhr/Peter s. 355; Gauch/Schlupe s. 260; Koziol/Welser s. 169; Fellmann s. 283, 288; Bucher s. 602; Eren s. 406; Oğuzman/Öz s. 162.

çerçeleştirilmesi arzulanan hukukî işlem özel bir şekilde tâbi bulunsa bile, bu hukukî işlemin gerçekleştirilmesini konu alan vekâletin bu özel şekilde bağılı bir biçimde verilmesi şart değildir<sup>(11)</sup>. İspat ve işlem güvenliği açısından vekâlet verme işleminin noterlikler aracılığı ile gerçekleştirilmesinde büyük yararlar vardır. Bu durum, noterliklerin, kamu güvenine mâzhar kurumlar olması ve hukukî güvenliğin sağlanması ile hukukî anlaşmazlıkların doğumunun önlenmesi sürecinde özel bir misyon üstlenmiş olmasının doğal bir sonucudur (NK. m. 1). Vekâletnameler de, zaten noterlerin çok yoğun bir biçimde mutaden yapmış oldukları işlem grupları arasında yer alır. Hatta, Noterlik Kanunu'nun 89'uncu maddesi uyarınca, niteliği bakımından tapuda işlem yaptırılmasını gerektiren vekâletnamelerin, noterlikçe "düzenleme" biçiminde gerçekleştirilmesi şarttır. Tapu Sicili Tüzüğü'nün 13'üncü maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan "İstem vekâleten yapılmışsa vekilden Noterlik Kanunu'na göre düzenlenmiş ve istem konusu işlemi yapmaya yetkili olduğunu içerir vekâletname istenir. Vekil, tevkil yetkisine dayanarak bir başkasını vekil tayin etmişse, ayrıca dayanağı olan vekâletname de aranır. Vekilin kimliği saptandıktan sonra tapu sicilindeki hak sahibi ile vekâletnamedeki müvekkilin kimliği karşılaştırılır" şeklinde yer alan kural da, Noterlik Kanunu'nun 89'uncu maddesinde belirtilmiş olan düzenlemeyi teyit etmektedir.

## II- AVUKATLIK KANUNU AÇISINDAN DURUMUN İRDELENMESİ

Avukatlar ve avukatlık ortaklığı, başkasını tevkil etme yetkisini haiz oldukları bütün vekâletnameleri kapsayacak şekilde bir başka avukata veya avukatlık ortaklığına vekâletname yerine geçen yetki belgesi verebilir. Bu yetki belgesi, vekâletname hükmündedir. Vekâletnameler Türkiye için tek tip olup; vekâletnamenin biçim ve içeriği Türkiye Barolar Birliği ile Türkiye Noterler Birliği tarafından hazırlanır (4667 s. K. m. 36 ile değişik 1136 sayılı Av. K. m. 56'ya eklenen V ve VI. fıkralar). Sözü edilen yasal düzenleme çerçevesinde, bir avukatın veya bir avukatlık ortaklığının bir başka avukata veya avukatlık ortaklığına vekâletname yerine geçen yetki belgesi verebilmesi, ilk vekâletnamede başkasına tevkile yani alt vekâlet ilişkisi kurmaya açıkça yetkilendirilmiş olması koşuluna bağlıdır. Sözü edilen yetki yoksa, Avukatlık Kanunu'nun 56'ncı maddesinde öngörülen

---

(11) Fellmann s. 288; V. Tuhr/Peter s. 355; Bucher s. 602; Eren s. 406.

düzenleme işlerlik kazanamaz; yani, vekâletname yerine geçen yetki belgesi verilmek suretiyle alt vekâlet ilişkisi kurulamaz. Kendisine vekâlet verilenin, üstlenmiş olduğu işlemlerin icrasını başka bir kimseye bırakması; kendisi yerine bir başkasını ikame etmesi halinde alt vekâletten söz edilir<sup>(12)</sup>. Alt vekâlette, vekil kendisi yerine bir başkasını geçirmekle kendi temsil yetkisini kaybetmemekte; onun temsil yetkisi hâla varlığını devam ettirmektedir. Çünkü, burada sözü edilen ikame, vekâletin devri değil; sadece onun kullanımının bir başkasına bırakılması anlamını taşımaktadır<sup>(13)</sup>. Alt vekâlette, vekil, sahip olduğu yetkiye dayalı olarak sadece üçüncü bir kişiyi daha yetkilendirmektedir. Bu durumun doğal sonucu olarak, alt vekilin sahip olduğu yetki, kapsam itibarıyla hiçbir zaman kendisine alt vekâlet vereninkinden (vekilinkinden) fazla olamaz; ama daha az olabilir. Ayrıca, kendisine başkasını tevkil yetkisi verilmiş olan, sahip olduğu temsil yetkisinin kullanımını kısmen veya tamamen verilmiş olan özel yetkilerden âri (soyutlanmış) bir biçimde de alt vekile bırakabilir. Vekil bir başkasını tevkil ettirdiği takdirde, tevkil edilen ile (yani, alt vekil ile) asıl iş sahibi (yani, müvekkil) arasında bir hukukî ilişki doğar; yani müteselsil bir vekâlet ilişkisi yaratılmış olur<sup>(14)</sup>; alt vekil, vekilin değil, asıl iş sahibinin yani müvekkilin vekili konumundadır; alt vekâlet ilişkisinin kurulmasının vekil tarafından gerçekleştirilmiş bulunması alt vekili, vekilin temsilcisi (vekili) statüsüne asla sokmaz. Borçlar Kanunu'ndaki düzenlemenin (m. 390, III) aksine, Avukatlık Kanunu, avukatın alt vekâlet ilişkisi kurabilmesini, bu konuda vekâletnamede açıkça yetkilendirilmiş olması haliyle sınırlandırmıştır; avukatın teamül gereği alt vekâlet ilişkisi kurma yetkisi bulunmamaktadır<sup>(15)</sup>. Sözü edilen Kanun'un 171'inci maddesinin ikinci fıkrasında, açıkça "Avukata verilen vekâletnamede başkasını tevkile yetki tanınmış ise yazılı sözleşmede aksine açık bir hüküm olmadıkça, işi bir başka avukatla birlikte veya başka bir avukata vererek takip ettirebilir" denilmek suretiyle bu hususa işaret edilmiştir. Ayrıca, sözü edilen yasal düzenlemeye paralel bir düzenleme, yine Avukatlık Kanunu'nun 56'ncı maddesinin beşinci fıkrasında da yer almaktadır.

---

(12) Gauch/Schluep s. 277; Eren s. 412; Feyzioğlu s. 421.

(13) Esener s. 91; Feyzioğlu s. 422.

(14) Tanrıver s. 29.

(15) Tanrıver s. 26, 58; Özkan-Sungurtekin, M.: Avukatlık Mesleği, Avukatın Hak ve Yükümlülükleri, 2. B., İzmir 1999, s. 328.

Her şeyden önce, tapuda işlem yaptırılmasını gerektiren vekâletname-lerin, Noterlik Kanunu'nun 89'uncu maddesi ile Tapu Sicili Tüzüğü'nün 13'üncü maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca, noterlikçe düzenleme biçiminde gerçekleştirilmesi şarttır. Anılan mevzuat hükümleri çerçevesinde, tapuda vekâleten işlem yaptırılmasını öngören bir vekâletnamede, vekil konumunda bulunan avukat ya da avukatlık ortaklığının, başkasını tevkil yetkisi mevcut olsa bile, alt vekâlet ilişkisi tesis etmek istiyorlarsa, bunu notere müracaat edip düzenleme biçiminde vekâletname çıkarttırmak suretiyle gerçekleştirmeleri zorunludur; yoksa Avukatlık Kanunu'nun 56'ncı maddesinin öngördüğü olanaktan yararlanmak suretiyle yetki belgesi vererek bir alt vekâlet ilişkisi kurmaları mümkün değildir; kurmuş olsalar bile alt vekil olarak tâyin edilen avukatın sözü edilen yetki belgesine dayanarak tapuda işlem yaptırması imkânı da yoktur. İşaret edilen bu tespit karşısında, ancak tapuda işlem yaptırılmasını gerektirenler dışında kalan vekâletnamelerde, başkasını tevkil yetkisi mevcutsa, avukat ya da avukatlık ortaklığı yetki belgesi vermek suretiyle alt vekâlet ilişkisi kurulabilir. Yetki belgesi verilmek suretiyle alt vekâlet ilişkinin kurulması halinde de, alt vekil konumundaki avukat, vekil avukat ya da avukatlık ortaklığının değil; asıl iş sahibinin yani müvekkilin vekili statüsündedir; yani bir müteselsil vekâlet ilişkisi yaratılmıştır. Bir başka ifadeyle, alt vekâlette, yeni bir vekâletname ya da bu işlevi gören bir yetki belgesi verilmek suretiyle yeni bir vekâlet ilişkisi kurulmakta; yalnız burada sözü edilen ilişkiyi, asıl iş sahibi yani müvekkil değil; onun verdiği yetkiye dayalı olarak vekili kurmaktadır. Vekâletname tanzimi işi ise, esas itibarıyla, noterlerin aslî işlevleri arasında yer alır; sözü edilen alanda uzman konumunda bulunanlar da noterlerdir. Dolayısıyla, işlem güvenliğinin tesisi ve alt vekil konumunda bulunan avukat ya da avukatlık ortaklığının herhangi bir sorunla karşı karşıya kalmadan vekâlete konu olan işlemi özellikle resmî daireler nezdinde gerçekleştirebilmesi için, alt vekâlet ilişkisi kurmaya yönelik olan yetki belgelerinin noterliklerce düzenlenen vekâletname formatına, bu bağlamda benimsenmiş olan genel ilke ve kurallara uygun bir biçimde tanzim edilmiş olmaları gerekir. Aksi takdirde, vekâletnameler ile bu işlevi görece belgeler arasında bir ikilik ortaya çıkar ve bu durumda işlem güvenliği de tesis edilemeyeceği için, vekâlet yoluyla işlemlerin icrası evresinde ciddi sorunlarla ya da tereddütlerle karşı karşıya kalınabilir.

Vekâletname işlevi görece olan yetki belgelerinin, hangi vekâlet ilişkileri bağlamında alt vekâlet ilişkisi kurulmak isteniyorsa, kaynaklandık-

ları vekâletnamelerin düzenlenme tarihleri ve yevmiye numaraları da belirtilmek suretiyle ferdileştirilerek gerçekleştirilmesi şarttır. Ferdileştirilmeye gidilmeden Avukatlık Kanunu'nun 56'ncı maddesinin beşinci fıkrasındaki düzenleme metnine uygun düşen genel bir kayıt konulmak suretiyle alt vekâlet ilişkisi kurulmasını öngören yetki belgeleri, belirlilikten yoksun bulunmaları nedeniyle vekâleten işlem gerçekleştirmeye elverişli bir nitelik arzetmez. Çünkü, avukatın ya da avukatlık ortağının üstlenmiş olduğu vekâletler, tek tip değildir; çeşitlilik gösterebilir. Bu vekâletlerin bir kısmı genel bir kısmı özeldir; bir kısmı süreli bir kısmı süresiz olabilir; hatta, *post mortem* vekâlet dahi verilmiş bulunulabilir. Ayrıca, içermiş olduğu özel yetkiler itibarıyla vekâletler birbirinden farklılık gösterebilir; hatta, bir kısmında özel yetki verilmesini gerektiren işlemlere ilişkin herhangi bir kayıt dahi bulunmayabilir. Dolayısıyla, başkasını tevkil yetkisini içeren vekâletnamelerin tamamını kapsar şekilde genel bir kaydı içeren yetki belgesi vermek suretiyle alt vekâlet ilişkisi kurmak, sağlıklı ve doğru bir yaklaşım biçimi olmaz; farklılık gösteren hususları içeren vekâletnamelerin aynı potada birleştirilmesi, işin doğası gereği zaten mümkün değildir; vekâleten gerçekleştirilmesi öngörülen işlerin icrası bağlamında böyle bir temsil belgesi açıklık ve belirlilikten yoksun bulunması sebebiyle yeterli görülmeyip sorunların ve tereddütlerin ortaya çıkmasına vücut verebilir.

Ayrıca, yetki belgelerine, müstenidat olarak başkasını tevkil yetkisini içeren vekâletnamelerin bir örneğinin eklenmesi de gerekir. Çünkü, yetki belgesi düzenlenmek suretiyle alt vekâlet ilişkisi kurulabilmesinin ön şartını, vekil konumundaki avukat ya da avukatlık ortaklığının başkasını tevkil yetkisi bulunması oluşturur; bu ise ancak ilk vekâletnamenin incelenmesi suretiyle anlaşılabilir. Yine, kendisine işaret edilmiş olan gereklilik zincirleme alt vekâlet ilişkilerinin varlığı halinde özel bir önem arzeder.

Yetki belgesi verilmek suretiyle alt vekâlet ilişkisi tesis edilmiş ve alt vekil konumundaki avukatta, vekâlete konu olan noterlik işlemini gerçekleştirmek için notere müracaat etmişse, bu durumda, noter, Noterlik Kanunu'nun 79'uncu ve Noterlik Kanunu Yönetmeliği'nin 92'nci maddesi uyarınca, ehliyet tespiti bağlamında, yetki belgesinin ekinde müstenidat olarak başkasını tevkil yetkisini içeren vekile verilmiş vekâletnamenin aslını ya da örneğini arayacaktır. Alt vekilin, temsil yetkisinin dayanağını, kendisine vekâlet verenin (vekilin) başkasını tevkile yetkili olduğunu açıkça öngören bir vekâletnamenin varlığı oluşturmaktadır. Öte yandan, alt vekil,

vekilin değil, iş sahibinin yani müvekkilin vekilidir; dolayısıyla o, noterlik işlemi bağlamında başkası adına işlem yaptırarak statüsünde bulunduğu için, Noterlik Kanunu'nun 79'uncu ve Noterlik Kanunu Yönetmeliği'nin 92'nci maddelerinde ngrlmş olan düzenlemeler işlerlik kazanacaktır. Ayrıca, noter, bu tür bir araştırmada bulunmaya, Noterlik Kanunu'nun 162'nci maddesinde ngrlmş olan ağırlaştırılmış sebep sorumluluğu niteliği taşıyan hukukî sorumluluğu dolayısıyla kendisini zorunlu hissedecektir.

### GENELYETKİ BELGESİ RNEğİ

“Tarafıma verilmiş bulunan.....Noterliğinde.....tarihinde düzenlenmiş.....yevmiye nolu başkasını tevkil yetkimi içeren vekâletname uyarınca, müvekkilim.....'in leh ve aleyhinde açılmış veya açılacak olan tüm dava ve takiplerden dolayı T.C. Mahkemelerinin, meclislerinin, dairelerinin, kurumlarının ve komisyonlarının her kısım ve derecesinde, her sıfat, tarık ve surette müvekkilim.....'i temsil etmek, onun hak ve menfaatlerinin korunması zımında dava açmak, açılmış olan davaları takip etmek, tebliğ ve tebellüğ etmek, layihalar teati etmek, ihtiyat tedbir, ihtiyat haciz, delil tespiti gibi geçici hukukî himaye tedbirlerini istemek ve bu bağlamda alınan kararları icra ettirmek, tanık göstermek, bilirkişiye gidilmesi, keşif isteminde bulunmak, duruşmalara katılmak, davayı kısmen ıslah etmek, ikrarda ve davaya müdahalede bulunmak verilen hükme karşı temyiz, karar düzeltme ve tavzih yollarına başvurmak, temyizde mrafaalara katılmak, alınan hükmü icraya koymak ve yargılama giderlerini tahsil edip bundan dolayı makbuz düzenleyip karşı tarafa vermek üzere, benimle birlikte veya müstakilen hareket etmesi için..... yetkilendirdim”.